

Sygn. akt V AGo 5/20

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSA Katarzyna Żymelka

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2021 r. w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T.

z udziałem J. K.

o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego

postanawia:

1) odmówić stwierdzenia wykonalności wyroku (...) Stałego Sądu Polubownego w T. prowadzonego przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w T., wydanego w dniu 19 lutego 2020 r., w sprawie o sygnaturze akt 01/11/2016/1 przeciwko J. K.;

2) zasądzić od wnioskodawcy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. na rzecz uczestnika J. K. kwotę 257 zł (dwieście pięćdziesiąt siedem złotych) tytułem kosztów postępowania.

--	--	--

SSA Katarzyna Żymelka

Sygn. akt V AGo 5/20

UZASADNIENIE

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. wniósł o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi (...) Stałego Sądu Polubownego w T. prowadzonego przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w T., wydanemu w dniu 19 lutego 2020 r. w sprawie o sygnaturze akt 01/11/2016/1. Do wniosku dołączył odpis wyroku sądu polubownego oraz uwierzytelnioną przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego umowę upoważnienia inkasowego z dnia 14 października 2015 r., zawierającą zapis na sąd polubowny.

Powyższym wyrokiem, wydanym przez Sąd Arbitrażowy w oparciu o zapis na sąd polubowny wynikający z § 7 ust. 3 umowy z dnia 14 października 2015 r., w punkcie 1 zasądził od J. K. na rzecz (...) Sp. z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 54 974,98 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 21 września 2016 r., a w punkcie 2 wyroku zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kwotę 9 398 zł tytułem kosztów procesu.

Uczestnik, któremu doręczono odpis wniosku wierzyciela z dnia 27 lutego 2020 r., wniósł o oddalenie wniosku oraz zasądzenie na jego rzecz od wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z 13 października 2020 r. odroczone rozpoznanie wniosku o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego do czasu prawomocnego rozpoznania skargi J. K. o uchylenie wyroku sądu polubownego, w sprawie o sygn. akt V AGa 188/20, z udziałem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T.. Skarga uczestnika o uchylenie powyższego wyroku sądu polubownego została odrzucona prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 27 listopada 2020 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Przepis art. 1214 § 2 k.p.c. stanowi, że wykonalność wyroku sądu polubownego, nadającego się do wykonania w drodze egzekucji, stwierdza sąd, nadając mu klauzulę wykonalności. Wyrok sądu polubownego, którego wykonalność została stwierdzona, jest tytułem wykonawczym. Na podstawie art. 1214 § 3 k.p.c. odmowa stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego może nastąpić w trzech wypadkach:

- 1) jeżeli według przepisów ustawy spór nie może być poddany pod rozstrzygnięcie sądu polubownego,
- 2) jeżeli uznanie lub wykonanie wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego),
- 3) jeżeli wyrok sądu polubownego pozbawia konsumenta ochrony przyznanej mu bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa właściwego dla umowy, której stroną jest konsument, a gdy prawem właściwym dla tej umowy jest prawo wybrane przez strony – ochrony przyznanej konsumentowi bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa, które byłoby właściwe w braku wyboru prawa.

Pierwszy z wymienionych przypadków stanowi o tzw. niezdatności arbitrażowej. Dotyczy ona takich kategorii spraw, które z mocy ustawy, ze względu na swój przedmiot nie mogą podlegać kognicji orzecznictwa polubownego. Zgodnie z art. 1157 k.p.c. jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory o prawa majątkowe, z wyjątkiem spraw o alimenty, a także spory o prawa niemajątkowe, jeżeli mogą one być przedmiotem ugody sądowej. W postępowaniu arbitrażowym, do którego odnosi się wniosek w niniejszej sprawie, roszczenie wnioskodawcy obejmowało wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za wykonywanie umowy upoważnienia inkasowego, na mocy której wnioskodawca nabył od uczestnika uprawnienia do odzyskania wierzytelności oraz wszelkich praw z nich wynikających. Oznacza to, że nie została wyłączona kognicja sądu polubownego do rozpoznania przedmiotowej sprawy.

Drugi z przypadków wymaga, by sąd dokonał oceny zgodności wyroku z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, do których zaliczyć należy normy konstytucyjne oraz naczelne normy w poszczególnych dziedzinach prawa.

Analiza akt postępowania przed Sądem Arbitrażowym prowadzi do wniosku, że uczestnik upatruje się naruszenia swojego prawa do rozpoznania sprawy przez bezstronny sąd w okoliczności, że pomiędzy spółką będącą wnioskodawcą (powodem w postępowaniu arbitrażowym), a spółką, przy której działa sąd arbitrażowy, występują powiązania osobowe.

Zgodnie z Informacją odpowiadającą odpisowi pełnemu z Rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, jednym ze współników wnioskodawcy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. jest K. S., która od powstania spółki do czerwca 2014 r. była również prokurentem samoistnym wnioskodawcy. Funkcję prezesa zarządu wnioskodawcy, będącego jednocześnie jedynym członkiem zarządu, od chwili wpisu spółki do rejestru pełni T. S.. Wspólnikami spółki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T., przy której działa (...) Stały Sąd Polubowny w T., a którego wyroku stwierdzenia wykonalności domaga się wnioskodawca, są K. S. oraz T. S.. Równocześnie od listopada 2011 r. K. S. pełni funkcję prezesa jednoosobowego zarządu wskazanej spółki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Wobec powyższego, zgodnie z Regulaminem (...) Stałego Sądu Arbitrażowego (Polubownego) w T. (dalej jako: „Regulamin Sądu Arbitrażowego”), K. S. pełni jednocześnie funkcję Prezesa tegoż sądu arbitrażowego. W świetle zapisów § 12 ust. 1 i 5 Regulaminu Sądu Arbitrażowego Prezesem sądu arbitrażowego jest prezes zarządu

(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T., powoływany i odwoływany przez wspólników tejże spółki, a więc przez K. S. i T. S.. W tym miejscu należy zauważyć, że w myśl § 7 ust. 6 Regulaminu Sądu Arbitrażowego zarządzenia o wpisie i wykreśleniu arbitra sądu polubownego, którego wyroku dotyczy niniejsze postępowanie, wydaje Prezes sądu, przy czym wykreślenie następuje po uprzednim zaciągnięciu opinii wspólników spółki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Przepis § 8 ust. 3 Regulaminu Sądu Arbitrażowego stanowi, że ostateczna decyzja co do wyłączenia arbitra podejmowana jest przez Prezesa sądu arbitrażowego, a postanowienie w tym przedmiocie jest niezaskarżalne (karty 40-36 akt sądu polubownego).

Z akt postępowania arbitrażowego prowadzonego pod sygn. 01/11/2016/1 wynika, że pozew w imieniu wnioskodawcy (powoda w postępowaniu arbitrażowym) – (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wniósł pełnomocnik spółki r. pr. K. S.. Czynności związane z nadaniem sprawie biegu (doręczenia, wezwania kierowane do stron, a także wydawanie postanowień w przedmiocie zawieszenia postępowania) również podejmowane były przez K. S., będącą jednocześnie Prezesem (...) Stałego Sądu Polubownego w T.. Także K. S., jako Prezes sądu arbitrażowego, dokonała wyboru arbitra w sprawie między stronami tegoż postępowania – w osobie M. K., a następnie postanowieniem z 9 grudnia 2016 r. oddaliła wniosek uczestnika (pozwanego w postępowaniu arbitrażowym) J. K. o wyłączenie arbitra (karty: 29-27, 21, 31, 32, 69-63, 75-73, 78, 80, 83-82, 88-87 akt sądu polubownego).

Uczestnik (pozwany w postępowaniu arbitrażowym) w odpowiedzi na pozew, złożonej w postępowaniu arbitrażowym, przed wdaniem się w spór podniósł zarzuty procesowe w postaci braku właściwości tego sądu polubownego oraz wniósł o wyłączenie arbitra w osobie M. K. z uwagi na zachodzące uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności i niezależności. Ponadto ustosunkował się merytorycznie do żądania pozwu (karty 56-48 akt sądu polubownego).

Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej w sprawie o sygn. akt VI GCo 417/16 postanowieniem z 15 września 2017 r. wyłączył arbitra M. K. od rozpoznania sprawy z powództwa (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T. przeciwko J. K., zawisłej przed (...) Stałym Sądem Polubownym przy (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością pod sygn. 01/11/2016/1. W uzasadnieniu powyższego postanowienia wskazano, że zasadnicze wątpliwości co do bezstronności i niezależności arbitra wzbudza okoliczność, że został on wybrany przez osobę pełniącą jednocześnie funkcję Prezesa sądu polubownego oraz pełnomocnika procesowego jednej ze stron sporu (karty 57-59 akt VI GCo 195/19 Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej).

Następnie na wniosek (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w trybie art. 1172 k.p.c. Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej w sprawie o sygn. VI GCo 195/19 postanowieniem z 14 listopada 2019 r. powołał arbitra r. pr. M. W. do rozpoznania sporu między stronami, wynikłego z umowy z 14 października 2015 r. Wskazany arbiter został wybrany z listy arbitrów (...) Stałego Sądu Polubownego przy (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T., przekazanej Sądowi Rejonowemu przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (wnioskodawcę) (karty 3, 70 akt VI GCo 195/19 Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej).

Do podstawowych zasad porządku prawnego należy przewidziane w art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawo do sądu, którego elementem jest uprawnienie strony do rozpoznania jej sprawy przez niezależny sąd, w ramach rzetelnie prowadzonego postępowania. Wskazana zasada porządku prawnego dotyczy każdego postępowania sądowego, również arbitrażowego.

W świetle przepisu art. 1173 § 1 k.p.c. arbitrem powinna być osoba niezależna i bezstronna. Są to podstawowe cechy wymagane w stosunku do arbitra, gdy elementem prawa do sądu jest uprawnienie strony do rozpoznania jej sprawy przez bezstronny i niezależny sąd. Chodzi tutaj o brak takich relacji pomiędzy arbitrem a stronami sporu, które mogłyby mieć wpływ na treść wyroku. Kwestii wyłączenia arbitra poświęcony jest przepis § 2 art. 1174 k.p.c. stanowiący, że arbiter może być wyłączony tylko wtedy, gdy zachodzą okoliczności, które budzą uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności lub niezależności, aczkolwiek zasadne jest stanowisko, że przy jego wykładni możliwe jest posiłkowanie się analogicznie okolicznościami dotyczącymi sędziego powszechnego. Przy ocenie tej przesłanki istotne znaczenie odgrywają zobiektywizowane kryteria oceny.

Niezależnie od regulacji związanych z uprawnieniem strony do żądania wyłączenia arbitra w postępowaniu przed sądem polubownym, w judykaturze wskazuje się na dopuszczalność wyjątkowo powoływania się na znane wcześniej stronie okoliczności dotyczące arbitra oraz niedziałanie prekluzji przyczyn wyłączenia arbitra w sytuacji, gdy chodzi o okoliczności tego rodzaju, przy istnieniu których udział arbitra w wydaniu wyroku przez sąd polubowny mógłby zostać uznany za uzasadniający sprzeczność tego wyroku z podstawowymi zasadami porządku publicznego (por. wyroki Sądu Najwyższego z 24 września 1999 r., I CKN 141/98 oraz z 9 września 2010 r., I CSK 535/09).

W ocenie Sądu Apelacyjnego taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie. Zasadnicze znaczenie ma okoliczność, że sąd polubowny, wskazany jako niezależny podmiot mający rozwiązać spór, posiada powiązania osobowe z podmiotem, który jest stroną tego sporu. Jak wskazano wyżej, współnikiem zarówno spółki będącej powodem w postępowaniu arbitrażowym, jak i spółki, przy której działa sąd polubowny jest K. S.. K. S. – współnik powodowej spółki, a zarazem jej pełnomocnik w początkowej części postępowania arbitrażowego, jako Prezes sądu polubownego podejmowała czynności w przedmiotowej sprawie (wezwania i zawiadomienia kierowane do stron), w tym wydawała orzeczenia (postanowienia w przedmiocie zawieszenia postępowania i wyłączenia arbitra). Co więcej, to właśnie K. S., jako Prezes sądu polubownego, uprawniona jest do wydawania zarządzeń w przedmiocie wpisu i wykreślenia arbitrów tegoż sądu. Jednocześnie nie można pominąć, że T. S. – prezes zarządu spółki będącej powodem w postępowaniu arbitrażowym, jest współnikiem spółki, przy której działa sąd polubowny i ma wpływ na wybór prezesa sądu polubownego. Te okoliczności wzbudzają uzasadnione wątpliwości, co do bezstronności pozostałych arbitrów orzekających w tym sądzie polubownym, w tym co do arbitra rozpoznającego sprawę między stronami – w osobie M. W.. Podkreślić należy, że o wpisaniu kandydata na listę arbitrów sądu polubownego, decyzję podejmuje współnik spółki, będącej stroną sporu, który przez ten sąd polubowny ma zostać rozstrzygnięty.

Wyrok Sądu Arbitrażowego wydany został z pogwałceniem podstawowej zasady porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej w postaci prawa do sądu, którego elementem jest uprawnienie strony do rozpoznania jej sprawy przez niezależny sąd, w ramach rzetelnie prowadzonego postępowania.

W konsekwencji na podstawie art. 1214 § 3 pkt 2 k.p.c. odmówiono stwierdzenia wykonalności tegoż wyroku sądu polubownego.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Na koszty poniesione przez uczestnika, do których zwrotu zobowiązany jest wnioskodawca, składają się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 240 zł (§ 8 ust. 1 pkt 14 w zw. z § 10 ust. 1 punkt 2 w związku z § 20 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł.

SSA Katarzyna Żymelka